

לימוד מקראי

סמכות הבן, אלוהים ורוח הקודש

יוחנן ה', פסוקים 10-29

הותאם אישית בידי:

Ruperto Bravo Benavente (R.B.B.)

2026

תוכן העניינים

1. מטרת הלימוד ועקרונות הקריאה	3
2. הרקע למחלוקת	3
3. האב פועל וגם הבן	4
4. אחדות בפעולה ואהבת האב	5
5. הבן מעניק חיים ומקבל כבוד	6
6. חיי עולם מתקבלים באמונה	7
7. קול הבן ותחיית המתים	8
8. רוח הקודש בקטעים המשלימים	9
9. סינתזה אמונית והשוואה לתרגום הבין־שורי	10
10. שאלות נפוצות	11
11. מסקנה והדרכה רוחנית	12
12. מקורות והערות עריכה	14
נספח · אינפוגרפיקה	15
13. ביוגרפיית המלקט	16

1. מטרת הלימוד ועקרונות הקריאה

מטרה

לימוד זה מרכז את היסודות המקראיים לסמכות הבן ביחסיו עם אלוהים האב ועם רוח הקודש. יוחנן ה', פסוקים 10-29, מלמד שהבן פועל באחדות שלמה עם האב, מעניק חיים ומוציא לפועל את המשפט. הבטחת חיי העולם ניתנת למי ששומע את דברו ומאמין לאב ששלח אותו.

משמעות הכותרת

בהסבר זה, המילה "אלוהים" מתייחסת לאב כאשר נידונים יחסי האב והבן; אין בכך שלילה של אלוהות הבן או של אלוהות הרוח. הכותרת מציגה נושא אמוני רחב מן הקטע המרכזי. יוחנן ה', 10-29, אינו מזכיר במפורש את רוח הקודש. אישיותה ופועלה נלמדים באמצעות קטעים משלימים.

הצגת הבסיס המקראי

קטעים ישירים מתארים את האירוע או מבטאים במפורש את הרעיון הנידון. קטעים משלימים מרחיבים את הקשר לישועה, לתקווה או להבטחות. הסיווג תלוי בנושא: יוחנן י"ד, 26, משלים את הלימוד ביוחנן ה', אך הוא מקור ישיר ללימוד על הרוח.

ציטוטים וסיכומים

ציטוטים קצרים מסומנים ככאלה. יתר הפסקאות הן סיכומים או הסברים, ולא העתקה מילולית של פסוקים. נוסח הבסיס בספרדית הוא Reina Valera 1960. התרגום הבין-שורי שסופק משמש רק בנקודות שנבדקו מולו. תורת השילוש מוצגת כסינתזה של מכלול כתבי הקודש, ולא כמשפט המופיע כלשונו ביוחנן ה'.

2. הרקע למחלוקת

קטעים ישירים וסיכום • יוחנן ה', 1-16

בירושלים מרפא ישוע אדם שהיה חולה שלושים ושמונה שנים. הוא מצווה

עליו לקום, לשאת את משכבו וללכת. מכיוון שהריפוי מתרחש בשבת, כמה מבני שיחו של האיש מבקרים אותו על נשיאת המשכב. הוא משיב שהוא מציית למי שריפא אותו. לאחר מכן הוא מזהה את ישוע, והמחלוקת מתמקדת בפעולתו של ישוע.

הסבר הכתוב • יוחנן ה', 10-16

הסיפור נפתח בריפוי ממשי ובמחלוקת על השבת. בתחילה האיש אינו מזהה את ישוע; לכן אין לייחס לו הבנה אמונית שהמספר אינו מייחס לו. הביטוי "היהודים" במחלוקת זו מציין את בני השיח והמתנגדים המתוארים בסיפור. גם ישוע ותלמידיו יהודים; הקטע אינו מתיר האשמה קולקטיבית של העם היהודי.

הקשר אמוני • יוחנן ה', 14

האזהרה שלא להוסיף לחטוא מדגישה את רצינות האחריות האנושית. הכתוב אינו מצביע על חטא מסוים שגרם למחלה ואינו מלמד שכל מחלה היא עונש על עבירה אישית. יוחנן ט', 1-3, דוחה הכללה זו במקרה של העיוור מלידה.

יישום

ראוי להתבונן ברחמי המשיח לפני שמצמצמים את המפגש עמו למחלוקת על כללים. החולה זקוק לטיפול, ומי שזוכה להקלה זקוק גם לשמיעת דבר האדון. ליווי רוחני אינו אמור להפוך סבל להאשמה חסרת בסיס.

3. האב פועל וגם הבן

קטע ישיר וסיכום • יוחנן ה', 17-18

ישוע מבסס את פעולתו על פועלו המתמשך של אביו. מתנגדיו מבינים שכאשר הוא קורא לאלוהים אביו שלו בהקשר זה, הוא משווה את עצמו לאלוהים. העיונות גוברת: המחלוקת כבר אינה מוגבלת לשבת, אלא נוגעת לזהותו ולסמכותו של ישוע.

הסבר הכתוב

מנוחת אלוהים לאחר הבריאה אינה אומרת שחדל לקיים את החיים ולמשול. ישוע קושר את פועלו לפועל האב. טענת ההשוואה לאלוהים מופיעה בסיפור; הפסוקים הבאים מבהירים את היחס הזה באמצעות המעשים, החיים והכבוד המשותף. אין לבודד את תגובת המתנגדים מהמשך הדברים.

קטע משלים וסיכום • יוחנן א', 1-3, 14

הפתיחה מציגה את הדבר כמי שהיה עם אלוהים וכאלוהים, מייחסת את הבריאה לפעולתו ומצהירה שנהיה בשר. מסגרת זו מסייעת להבין מדוע ישוע מדבר ופועל בסמכות העולה על סמכותו של שליח אנושי.

הקשר אמוני

ההבחנה בין האב לבן אינה מבטלת את אחדותם האלוהית. היא גם אינה מאפשרת לראות בהם אישיות אחת המחליפה שמות. האב שולח והבן נשלח; הבן מגלה את האב בתוך ההיסטוריה.

יישום

לבטוח במשיח פירושו גם לקבל את עדותו על יחסיו עם האב. האמונה המשיחית אינה מסתפקת בהתפעלות מריפוי: היא מקשיבה למי שמחולל אותו ומתייחסת לסמכות דברו.

4. אחדות בפעולה ואהבת האב

קטע ישיר וסיכום • יוחנן ה', 19-20

הבן מצהיר שאינו פועל מעצמו באופן עצמאי, אלא בהתאם למה שהוא רואה את האב עושה. כל מה שהאב עושה, גם הבן עושה כמוהו. האב אוהב את הבן ומראה לו את מעשיו; מובטחים מעשים גדולים יותר שיעוררו פליאה.

הסבר הכתוב

אין להפריד את תחילת פסוק 19 מהמשכו. האמירה על תלות הבן באב מלווה בטענה יוצאת דופן בהיקפה: הבן עושה גם הוא כל מה שהאב עושה. הקטע מתאר התאמה מושלמת, ולא יריבות בין רצונות אלוהיים או עצמאות של שני אלים.

קטע משלים וסיכום • יוחנן ה', 30

ישוע אומר שמשפטו צודק מפני שהוא מבקש את רצונו של מי ששלח אותו. אף שהפסוק נמצא מעבר לגבולות הקטע המרכזי, הוא ממשיך את אותו נאום ומאשר את אחדות שליחותו.

הקשר אמוני

ציונו של הבן שהתגלם בבשר אינו מוכיח כשלעצמו נחיתות במהותו. הקריאה הטריניטרית מבחינה בין זהות הבן לבין השליחות שהוא מקיים כמי שנשלח. זהו ניסוח אמוני המבקש להחזיק יחד את קביעותיו של הקטע.

יישום

אפשר לבטוח בסמכות המשיח משום שפעולתו מבטאת את רצון האב. בשירות המשיחי, סמכות אנושית נשארת כפופה לכתבי הקודש; שום מנהיג אינו רשאי לייחס לעצמו את אחדות הפעולה שהכתוב מייחס לבן.

5. הבן מעניק חיים ומקבל כבוד

קטעים ישירים וסיכום • יוחנן ה', 21-23, 26

כשם שהאב מקים את המתים ומעניק חיים, כך גם הבן מעניק חיים למי שהוא רוצה. האב הפקיד את המשפט בידי הבן כדי שכולם יכבדו אותו כפי שהם מכבדים את האב. לאב יש חיים בעצמו, והוא נתן לבן שיהיו לו חיים בעצמו.

ציטוט מקראי קצר • יוחנן ה', 23

“כדי שכולם יכבדו את הבן כפי שהם מכבדים את האב”. תרגום המערכת של הציטוט הספרדי מתוך RVR60.

הסבר הכתוב

מתן חיים ומשפט אינם תפקידים שוליים במהלך הטיעון. אלו מעשים המגלים את סמכותו הייחודית של הבן. הכבוד שהוא מקבל אינו מתחרה בכבוד האב: דחיית הבן מבזה את האב ששלח אותו.

הקשר אמוני • יוחנן ה', 26

לשון הנתינה מבטאת את יחסי הבן עם האב. הפסוק אינו קובע מועד לתחילת קיומו של הבן. הפרשנות המשיחית הקלאסית קוראת אותו לצד יוחנן א', 1-3, וי"ז, 5, המציגים את הבן ביחס לאלוהים עוד לפני הבריאה. אין להפוך את המילה "נתן" לסדר זמנים שהכתוב אינו מספק.

קטעים משלימים וסיכום • יוחנן י', 27-30; י"ז, 5

ישוע מבטיח חיי עולם לצאנו ומצהיר שאיש אינו יכול לחטוף אותם מידו או מיד האב. בתפילתו הוא מדבר על הכבוד שהיה לו עם האב לפני היות העולם. קטעים אלה מרחיבים את ביטחון השמירה שלו ואת משמעות זהותו.

יישום

לכבד את המשיח פירושו להאמין לדברו ולנוח בשמירתו. סמכותו להעניק חיים מחזקת את תקוות המאמין; היא אינה תלויה ביוקרה או בכוח של מוסד דתי.

6. חיי עולם מתקבלים באמונה

קטע ישיר וסיכום • יוחנן ה', 24

מי ששומע את דבר ישוע ומאמין למי ששלח אותו, יש לו חיי עולם, אינו בא לידי הרשעה ועבר מן המוות אל החיים. ההבטחה מתארת מציאות נוכחית ושינוי מעמד שכבר התרחש.

הסבר הכתוב

שמיעה אינה מצטמצמת לקליטת צלילים: הפסוק מחבר בין הקשבה לישוע לבין אמונה לאב. הביטחון נובע מהבטחת הבן. הכתוב אינו מציג את החיים כשכר שהושג בזכויות אישיות ואינו דורש להגיע תחילה לשלמות מוסרית כדי לקבלם.

קטעים משלימים וסיכום • יוחנן ג', 16-18; ו', 40

אלוהים נותן את בנו כדי שלמאמין יהיו חיי עולם. ההבחנה בין הרשעה לחיים קשורה לאמונה בבן או לדחייתו. ישוע מחבר את האמונה בו גם לתחייה ביום האחרון.

קטע משלים וסיכום • אל האפטים ב', 8-10

הישועה היא בחד באמצעות האמונה, ואינה נובעת ממעשים שעליהם אפשר להתפאר. עם זאת, הנבראים במשיח נקראים למעשים הטובים שאלוהים הכין. למעשים יש מקום בחיים שנושעו, אך הם אינם קונים את הישועה.

הקשר אמוני

אין לבלבל בין חיי עולם וציות לבין עסקה מסחרית. האמונה מקבלת את המשיח; החיים שהשתנו מבטאים את פרייה. יחס זה מסייע לקרוא את יוחנן ה', 29, בלי לבטל את ההבטחה המפורשת בפסוק 24.

יישום

המאמין רשאי להישען על דבר האדון בפחד או בחולשה. ביטחון זה מעודד הודיה וציות; הוא אינו הופך את החטא לחסר נזק ואינו מחייב להכחיש את מאבקיו האמיתיים של המאמין.

7. קול הבן ותחיית המתים

קטעים ישירים וסיכום • יוחנן ה', 25-29

ישוע מכריז על שעה שכבר החלה, שבה המתים שומעים את קול בן האלוהים וחיים. לאחר מכן הוא מדבר על שעה עתידה שבה כל אשר בקברים ישמעו את קולו ויצאו. הוא מבחין בין תחייה לחיים לבין תחייה להרשעה. סמכותו לשפוט קשורה לזהותו כבן האדם.

הסבר הכתוב

פסוק 25 כולל ממד נוכחי; פסוקים 28-29 מתייחסים במפורש למי שנמצאים בקברים. לאור פסוק 24, הענקת חיים רוחניים מאירה את ההכרזה הראשונה בלי לשלול את כוח ישוע על המוות הגופני. אין לצמצם את שתי ההכרזות למשל בלבד או לטשטש את ההבדל בין החיים המתקבלים עכשיו לבין התחייה הגופנית העתידה.

קטעים משלימים וסיכום • דניאל ז', 13-14; י"ב, 2

דניאל מציג דמות כבן אדם המקבלת שלטון ומלכות. הוא גם מכריז על יקיצת הישנים בעפר, עם תוצאות שונות. רקע זה מסייע להבין את לשון הסמכות והתחייה ביוחנן.

הקשר אמוני

יוחנן ה' מאשר את הקריאה לכל הנמצאים בקברים ואת ההבדל בין גורלותיהם. הקטע כשלעצמו אינו מספק כרונולוגיה מלאה של התחיות ואינו מתאר כאן את הילקחות הקהילה. סדר אירועים באחרית הימים מחייב השוואה לכתובים נוספים, ולא כפייתו על הפסוקים כאילו פורט בהם.

יישום

למוות אין המילה האחרונה על מי ששייכים למשיח. גם המשפט הוא מציאות: ההיסטוריה האנושית תיבחן בידי הבן. התקווה המשיחית יכולה לתמוך באבלים בלי להסתיר את הכאב ובלי להכריז על מועדים שישוע לא גילה.

8. רוח הקודש בקטעים המשלימים

קטעים משלימים וסיכום • יוחנן י"ד, 16-17, 26

ישוע מבטיח לבקש מהאב מנחם אחר, רוח האמת, כדי שישאר עם התלמידים. האב ישלח את הרוח בשם ישוע; היא תלמד ותזכיר להם את הדברים שישוע אמר. ההבטחה מופנית תחילה לתלמידים ומבהירה את עדותם; היא אינה מבטיחה שכל פרשנות מאוחרת של מאמין תהיה חסינה מטעות.

קטעים משלימים וסיכום • יוחנן ט"ו, 26; ט"ז, 13-15

הרוח מעידה על המשיח, מדריכה את התלמידים אל האמת ומפארת את הבן. הוראתה אינה מוצגת כמסר מתחרה. היחס בין מה ששייך לאב, לבן ולפעולת הרוח מעיד על רציפות בהתגלות.

קטעים משלימים וסיכום • אל הרומים ח', 9-11; אל האפסים א', 14-13

פאולוס מתאר את רוח אלוהים שוכנת במי ששייכים למשיח וקושר את נוכחותה להחייאת הגוף בעתיד. באיגרת אל האפסים, המאמינים נחתמים ברוח הקודש המובטחת, שהיא ערבון לנחלתם.

הקשר אמוני

הרוח פועלת כאישיות: היא מלמדת ומעידה. בסינתזה הטריניטרית היא נבדלת מן האב ומן הבן ושותפה לזהות האלוהית. מעשי השליחים ה', 3-4, קושר בין שקר לרוח הקודש לבין שקר לאלוהים. מסקנה זו נובעת מהשוואת הכתובים, ולא מאזכור שאינו קיים ביוחנן ה'.

יישום

פעולת הרוח מפנה את המבט למשיח ומחזקת את התקווה. יש לבחון טענה רוחנית לאור התאמתה לעדות המקראית; תחושה אישית אינה מקבלת סמכות אלוהית רק מפני שמציגים אותה כהתגלות.

9. סינתזה אמונית והשוואה לתרגום הבין-שורי

אחדות אלוהית והבחנה אישית

יוחנן ה' מבחין בין האב השולח לבין הבן הנשלח ומאחד אותם במעשים, בחיים ובכבוד. הנאומים על הרוח מרחיבים יחס זה. תורת השילוש המשיחית מודה באל אחד ומבחינה בין האב, הבן ורוח הקודש. "אישיות" ו"טבע" הם מונחים של סינתזה אמונית; אין להציגם כמונחים טכניים שנאמרו בקטע זה.

השוואה ניתנת לבדיקה • לקואבה, עמודים מודפסים 376-378

לצורך לימוד המקור נבדקו העמודים המתאימים ליוחנן ה', 10-29, בקובץ ססופק; עמודים דיגיטליים 382-384. בפסוק 19 התרגום הבין-שורי מציג את פעולת הבן בהתאמה לפעולת האב; בפסוק 24 הוא מבטא את החיים הנוכחיים ואת המעבר מן המוות לחיים; בפסוק 27 המילה המתאימה מתורגמת בספרדית כ־autoridad, כלומר סמכות. אין לייחס למילים אלה משמעויות נסתרות או הגדרות הזרות להקשר.

משפט והרשעה

ביוחנן ה', 24 ו-29, התרגום הבין־שורי משתמש במילה הספרדית *juicio*, כלומר משפט, ואילו RVR60 משתמשת ב־*condenación*, כלומר הרשעה. ההקשר מבחין בין המאמין המקבל חיים לבין התוצאה השלילית הקשורה לרע. הבדל התרגום אינו מלמד שאין משפט ואינו מאפשר לזהות כל שימוש מקראי בשיפוט עם הרשעה נצחית.

מגבלות המקור

התרגום הבין־שורי מסייע לראות התאמות בין יוונית לספרדית; הוא אינו מחליף את הטיעון השלם של הבשורה. בעותק שסופק יש שגיאות בזיהוי הטקסט הדיגיטלי. לכן אין להעתיק רצפים יווניים משובשים או להסיק משמעויות משגיאות הזיהוי.

יישום

דיוק אמוני מסייע להכיר את האדון ולבטוח בו. המלמד אחראי להראות את הבסיס לכל טענה ולהבחין בין דברי הכתוב לבין הסינתזה הפרשנית הנבנית מהם.

10. שאלות נפוצות

האם הבן אינו יכול לעשות דבר מפני שאין לו כוח אלוהי?

יוחנן ה', 19, מאשר את אחדותו עם האב ומוסיף שהוא עושה גם הוא כל מה שהאב עושה. קריאה של תחילת המשפט בלבד משנה את הטיעון. תלות הבן באב אינה מבטאת כאן חוסר אונים ואינה מתירה להפריד את מעשיו ממעשי האב.

האם האב והבן הם אותה אישיות?

האב אוהב, מראה ושולח; הבן מקבל ומקיים את השליחות. יחסים אלה מחייבים הבחנה ממשית. האחדות האלוהית אינה מבטלת אותה, וגם אינה משמעה שני אלים עצמאיים.

האם יוחנן ה', 29, מלמד שמעשים טובים קונים חיי עולם?

הפסוק מדבר על מעשים ועל תוצאות ממשיות, ואין להפחית מרצינותו. עם זאת, פסוק 24 קושר את החיים לשמיעה ולאמונה. יוחנן ג', 19-21, מחבר את ההתנהגות לתגובה לאור. בקריאה משולבת, המעשים מגלים את כיוון החיים בלי להחליף את המשיח כיסוד הישועה.

האם היעדר הרשעה שולל כל בחינה של המאמין?

יוחנן ה', 24, עוסק במעבר מן המוות לחיים. השנייה אל הקורינתים ה', 10, מדברת על התייצבות לפני המשיח. הקריאה האמונית המאומצת כאן מבחינה בין הרשעה נצחית לבין מתן דין וחשבון של המאמין; היא אינה הופכת את החסד להיעדר אחריות.

האם רוח הקודש היא רק כוח?

יוחנן י"ד-ט"ז מייחס לה הוראה, עדות והענקת כבוד למשיח. הקריאה הטריניטרית מבנה מעשים אלה כפעולה אישית, בצירוף עדויות מקראיות נוספות. מסקנה זו אינה תלויה בהוספת הרוח לדברי יוחנן ה' שאינם מזכירים אותה.

האם מחלה מוכיחה שאדם חטא יותר מאחרים?

לא. יוחנן ה', 14, מכיל אזהרה רצינית, אך אינו מספק הסבר כולל לכל מחלה. יוחנן ט', 1-3, מונע ייחוס אוטומטי של אשמה זו לאדם הסובל.

11. מסקנה והדרכה רוחנית

מסקנה

סמכות הבן מתגלה באחדות פעולתו עם האב, בכוחו להעניק חיים ובמשפט שהופקד בידיו. כבודו שייך לכבוד הראוי לאב. יוחנן ה', 24, מציג הבטחה ברורה: השומע לישוע ומאמין למי ששלח אותו מקבל חיי עולם ועבר מן המוות לחיים.

תקווה

קול המשיח מגיע הן אל הצורך בהווה והן אל הגורל בעתיד. המאמין אינו

נדרש לבנות את תקוותו על שלמות אישית שאין לו. הוא נח בבן המעניק חיים ולומד להשיב לדברו בהודיה ובציות.

עדות הרוח

הקטעים המשלימים מציגים את הרוח מלמדת, מעידה על המשיח ומחזקת את התקווה לנחלה. הפעולה האלוהית מובנת כמעשה ישועה עקבי, תוך הבחנה בין האב, הבן והרוח.

לקריאה אישית

בחזרה לקטע כדאי לשאול מה אומר ישוע על האב, אילו מעשים הוא מייחס לעצמו ומה הוא מבטיח למאמין. לאחר מכן אפשר להבחין בין אמירות ישירות לבין מסקנות הנובעות מהשוואת כתובים. הרגל זה מסייע להקשיב לכתבי הקודש בלי לכפות עליהם תשובות שנקבעו מראש.

יישום מסכם

לנוכח אשמה, פנה למשיח; לנוכח המוות, זכור את הבטחת התחייה שלו; מול תביעות של סמכות אנושית, בחן את ההוראה לאור דברו. הביטחון בבן יכול להתקיים לצד שאלות וחולשות, משום שהוא מבוסס על נאמנותו של המבטיח.

12. מקורות והערות עריכה

נוסח המקרא

כתבי הקודש, Reina Valera 1960, בספרדית. הקטע המרכזי: יוחנן ה', 29-10. ההקשר הקרוב: יוחנן ה', 1-9, 30. בדיקת הטקסט הספרדי שתועדה בלימוד המקור: Bible Gateway, Juan 5, RVR1960. כתובת המקור מובאת להלן; תאריך העיון שנרשם: 19 באוקטובר 2026.

<https://www.biblegateway.com/passages/?search=Juan+5&version=RVR1960>

התרגום הבין-שורי שסופק

Lacueva, Francisco. Nuevo Testamento Interlineal Griego-Español. עותק שסופק בידי המלקט. יוחנן ה' נבדק בעמודים המודפסים 376-378; העמודים הדיגיטליים 382-384 בקובץ בן 1033 עמודים. אין לציין שנת פרסום או מהדורה שלא אומתו.

הקטעים המשלימים ששימשו

יוחנן א', 1-3; 14; ג', 16-21; ה', 30; ו', 40; ט', 1-3; י', 27-30; י"ד, 16-17; ט"ו, 26; ט"ז, 13-15; י"ז, 5. דניאל ז', 13-14; י"ב, 2. מעשי השליחים ה', 3-4. אל הרומים ח', 9-11. השנייה אל הקורинתים ה', 10. אל האפסים א', 13-14; ב', 8-10.

מהדורות בשפות אחרות

המהדורות באנגלית אמריקאית ובפורטוגזית ברזילאית מתרגמות את הלימוד ואת סיכומיו. הציטוטים הקצרים שתורגמו מספרדית מזהים כתרגומי מערכת של RVR60, ואינם מיוחסים לנוסח אנגלי או פורטוגזי שפורסם. גם מהדורה עברית זו משתמשת בתרגומי מערכת ובסיכומים; אין לייחס להם את נוסחה של מהדורת מקרא עברית שפורסמה.

פרטי המלקט

המקור הוא הביוגרפיה המתוקנת בת העמוד האחד שסופקה למהדורה זו. הפרטים המקצועיים מובאים כמידע שמסר המלקט, ללא אימות מקצועי עצמאי. התצלום נלקח מאותו מסמך.

נספח • אינפוגרפיקה

13. ביוגרפיית המלקט

רופרטו בראבו בנאוונטה • R.B.B.

מפתח פרויקטים בכיר ומומחה להנדסת תהליכים, בעל ניסיון של יותר מארבעים שנה בבנייה הטכנית והפיננסית של מתחמים תעשייתיים, מתחמי חקלאות ומזון ותשתיות קריטיות.

מומחה לחידוש מודלים של השקעה ולהטמעת טכנולוגיות מתקדמות, ובהן שיחול, קריוגניקה ו-HIMSS 7, תוך התמקדות בכדאיות כלכלית לפי תקנים בין-לאומיים של לשכת המסחר הבין-לאומית בפרזי, ICC.

מלקט ועורך חומרי לימוד מקראיים ודידקטיים. מתגורר בבואנוס איירס, ארגנטינה.

ביצירה זו הוא היוזם, המלקט והאחראי להצגה העריכתית. התוכן האמוני מבוסס על ההפניות המקראיות המצוינות, ויש לבחון אותו לאור כתבי הקודש.